

PATVIRTINTA
Nacionalinio bendrųjų funkcijų centro
direktoriaus 2021 m. sausio 5 d. įsakymu Nr.
V-38

**NACIONALINIO BENDRŪJŲ FUNKCIJŲ CENTRO IR VIEŠOJO SEKTORIAUS
SUBJEKTŲ, KURIŲ BUHALTERINĘ APSKAITĄ CENTRALIZUOTAI TVARKO
NACIONALINIS BENDRŪJŲ FUNKCIJŲ CENTRAS,**

FINANSINIO TURTO APSKAITOS POLITIKA

**I SKYRIUS
BENROSIOS NUOSTATOS**

1. Finansinio turto apskaitos politikos (toliau – apskaitos politika) tikslas aprašyti finansinio turto apskaitos principus, taikomus tvarkant apskaitą ir sudarant finansines ataskaitas.
2. Apskaitos politika parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymu, Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu, viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais (toliau – VSAFAS).
3. Apskaitos politika taikoma:
 - 3.1. įstaigų dėl kurių apskaitos tvarkymo centralizuotai yra priimtas sprendimas apskaitai tvarkyti ir finansinėms ataskaitoms parengti;
 - 3.2. Nacionalinio bendrųjų funkcijų centro apskaitai tvarkyti ir finansinėms ataskaitoms parengti.
4. Įstaigos nurodytos 3 punkte apskaitos politikoje toliau vartojamos vienu žodžiu „Įstaiga“ arba „Įstaigos“.

**II SKYRIUS
FINANSINIO TURTO PRIPAŽINIMAS IR GRUPAVIMAS**

5. Finansinis turtas pripažįstamas vadovaujantis 14-uju VSAFAS „Jungimai ir investicijos į asocijuotuosius subjektus“ ir 17-uju VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“ nustatytais kriterijais.
 6. Įstaigų finansinis turtas skirstomas į ilgalaikį ir trumpalaikį.
 7. Ilgalaikiam finansiniam turtui priskiriama:
 - 7.1. investicijos į nuosavybės vertybinius popierius;
 - 7.2. investicijos į ne nuosavybės vertybinius popierius;
 - 7.3. ilgalaikės gautinos sumos;
 - 7.4. kitas ilgalaikis finansinis turtas.
 8. Trumpalaikiam finansiniam turtui priskiriama:
 - 8.1. per vienus metus gautinos sumos;
 - 8.2. ilgalaikių gautinų sumų einamųjų metų dalis;
 - 8.3. pinigai ir pinigų ekvivalentai;
 - 8.4. kitas trumpalaikis finansinis turtas.

9. Ilgalaikių ir trumpalaikių gautinų sumų apskaitos politika nustatyta Išankstinių mokėjimų ir gautinų sumų apskaitos politikoje.

10. Finansinis turtas apskaitoje registruojamas tada, kai Įstaiga gauna arba pagal vykdomą sutartį įgyja teisę gauti pinigus ar kitą finansinį turtą.

11. Pirmą kartą pripažįstamas finansinis turtas įvertinamas įsigijimo savikaina, kurią sudaro sumokėta arba mokėtina už jį suma arba kito perduoto turto vertė. Tiesioginės sandorių sudarymo išlaidos neįtraukiamos į finansinio turto įsigijimo savikainą ir pripažįstamos ataskaitinio laikotarpio, kurio metu buvo sudarytas sandoris, finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis.

12. Išankstiniai mokėjimai už finansinį turtą priskiriami prie finansinio turto.

III SKYRIUS

INVESTICIJOS Į ASOCIJUOTUS IR KONTROLIUOJAMUS SUBJEKTUS

13. Investicijos į asocijuotuosius subjektus laikomos investicijos, kai Įstaiga subjektui į kurį investuota gali daryti reikšmingą poveikį. Laikoma, kad Įstaiga daro reikšmingą poveikį, kai turi nuo 20 % +1 iki 50 % subjekto dalyvių balsų.

14. Investicijos į kontroliuojamus subjektus laikomos investicijos, kai Įstaiga daro subjektui, į kurį investuota, lemiamą poveikį. Įstaigos kontroliuojamiems viešojo sektoriaus subjektams priskiriami Įstaigai pavaldūs ar atskaitingi viešojo sektoriaus subjektai arba subjektai, kuriems Įstaiga daro lemiamą poveikį. Investicijos į kontroliuojamus ne viešojo sektoriaus subjektus apima investicijas į valstybės įmones, akcines ir uždarias akcines bendroves.

15. Lemiamas poveikis kitam subjektui, atsiranda, kai tenkinamas bent vienas iš šių kriterijų:

15.1. Įstaiga įgyvendina valstybės įmonėse savininko ar bendrovės akcijų valdytojo teises ir pareigas, arba

15.2. Įstaiga turi daugiau kaip pusę kito subjekto dalyvių balsavimo teisių, arba

15.3. pagal susitarimus su kitais subjekto dalyviais gali spręsti, kaip panaudoti daugiau kaip pusę to subjekto dalyvių balsų, arba

15.4. turi teisę rinkti (skirti) arba atšaukti (atleisti) subjekto vadovą, daugumą subjekto valdymo ar priežiūros organo narių, arba

15.5. turi teisę priimti sprendimą likviduoti subjektą ir gauti didžiąją paskirstomo nuosavo kapitalo dalį.

16. Kai steigiama valstybės įmonė, bendrovė ar nusiperkamos visos ar dalis bendrovės akcijų, ar įnešami įnašai į viešosios įstaigos kapitalą, Įstaiga gali atsiskaityti pinigais ir (arba) kitu turtu. Akcijų ir įnašų įsigijimo savikaina Įstaigos apskaitoje registruojama ją įvertinant sumokėta pinigų suma ir (arba) kito turto, kuris yra perduodamas ne viešojo sektoriaus subjektui, perimtų įsipareigojimų tikrąja verte.

17. Investicijos į viešąsias įstaigas įsigijimo savikaina dažniausiai yra lygi įnašų (piniginių ir nepiniginių) į viešųjų įstaigų dalininkų kapitalą vertei. Investicijomis laikomi tie įnašai, kurie patvirtinami Lietuvos Respublikos teisės aktais.

18. Diena, nuo kurios Įstaiga įgyja teisę ne viešojo sektoriaus subjekto veiklai daryti lemiamą poveikį arba reikšmingą įtaką, yra laikoma subjekto įsigijimo diena. Bendrovės įsteigimo diena yra jos įregistravimo į juridinių asmenų registrą diena. Akcijų perdavimas patikėjimo teise įteisinamas Lietuvos Respublikos teisės aktais, kuriuose nustatoma akcijų perdavimo patikėjimo teise arba steigimo diena. Nustatant ne viešojo sektoriaus subjekto įsigijimo dieną, turi būti atsižvelgiama į įsigijimo esmę ir faktinę kito ne viešojo sektoriaus subjekto kontrolę, o ne į formalius reikalavimus.

19. Įstaiga, įsigydama ne viešojo sektoriaus subjekto akcijų, turi apskaičiuoti prestižą, jei jis susidaro, kaip nustatyta 14-ajame VSAFAS „Jungimai ir investicijos į asocijuotuosius subjektus“.

Prestižas yra lygus investicijos įsigijimo savikainos ir įsigyto ne viešojo sektoriaus subjekto grynojo turto dalies vertės (turto ir įsipareigojimų skirtumo), iš kurios Įstaiga tikisi gauti naudos ateityje, skirtumui.

20. Atskirose finansinėse ataskaitose investicijoms į asocijuotuosius ir nekonsoliduojamuosius subjektus taikomas nuosavybės metodas, todėl prestižas atskirai neišskiriamas, o rodomas tame pačiame straipsnyje kaip ir investicijos į asocijuotuosius ir kontroliuojamus subjektus.

21. Prestižas amortizuojamas per nustatytą jo naudingo tarnavimo laiką. Kiekvieną mėnesį prestižo amortizacijos suma pripažįstama sąnaudomis ir ta pati suma pripažįstama kaip finansavimo pajamos, jeigu investicija įsigyta iš finansavimo sumų.

22. Bendrovės akcijų pirkimas gali būti atliekamas keliais etapais. Tokiu atveju kiekvienas etapas parodomas apskaitoje atskirai, kad būtų galima nustatyti įsigyto turto ir įsipareigojimų tikrąsias vertes ir apskaičiuoti kiekvieno sandorio metu atsirandantį prestižą. Kai akcijų pirkimas atliekamas etapais, turto ir įsipareigojimų tikroji vertė kiekvieną sandorio dieną gali būti kitokia. Kiekvienas anksčiau Įstaigos turėtos kontroliuojamojo ne viešojo sektoriaus subjekto turto ir įsipareigojimų dalies tikrosios vertės pasikeitimas yra registruojamas kaip vertės padidėjimas arba sumažėjimas.

23. Subjekto steigimo metu prestižas nesusidaro, nes steigimo metu akcininkų (dalininkų) įnašai yra lygūs investicijos vertei.

24. Investicijos į kontroliuojamus viešojo sektoriaus subjektus, išskyrus biudžetines įstaigas, pirminio pripažinimo metu apskaitoje registruojamos įsigijimo savikaina, sudarant finansines ataskaitas parodomas įsigijimo savikaina, atėmus nuvertėjimą, jei toks susidaro, o sudarant konsoliduotąsias finansines ataskaitas konsoliduojamos.

25. Investicijos į asocijuotuosius ir kontroliuojamus ne viešojo sektoriaus subjektus pirminio pripažinimo metu vertinamos ir apskaitoje registruojamos įsigijimo savikaina, o kiekvieno ataskaitinio laikotarpio pabaigoje įvertinamos nuosavybės metodu.

26. Investicijos į asocijuotus ir kontroliuojamus subjektus, kurių apskaitai taikomas nuosavybės metodas, pateikiant finansinės būklės ataskaitoje priskiriamos prie ilgalaikio finansinio turto.

27. Apskaičiuojant nuosavybės metodo įtaką investicijoms į valstybės įmones bei valstybės valdomas bendroves, Įstaigai tenkančios nuosavo kapitalo pokytis skaičiuojamas kartu su valstybės arba savivaldybės dotacija ilgalaikiam turtui įsigyti.

28. Taikant nuosavybės metodą, po pirminio investicijos pripažinimo dienos investicijos balansinė vertė didinama arba mažinama:

28.1. Įstaigai tenkančia subjekto, į kurį investuota, grynojo perviršio (grynojo pelno) ar deficito (grynojo nuostolio) dalimi;

28.2. grynojo turto (nuosavo kapitalo) dalimi, susijusia su tiesiogiai grynojo turto (nuosavo kapitalo) sąskaitose užregistruotomis operacijomis, įvykusiomis per ataskaitinį laikotarpį po investicijos įsigijimo dienos;

28.3. valstybės arba savivaldybės dotacijos, suteiktos ilgalaikiam turtui įsigyti, balansine verte arba jos dalimi:

28.3.1. jei dotacija suteikta valstybės įmonei – dotacijos balansine verte;

28.3.2. jei dotacija suteikta valstybės valdomai bendrovei ilgalaikiam turtui, kuris yra išimtinė valstybės nuosavybė, įsigyti – dotacijos balansine verte;

28.3.3. jei dotacija suteikta valstybės valdomai bendrovei ilgalaikiam turtui, kuris nėra išimtinė valstybės nuosavybė, įsigyti – dotacijos, proporcingos valstybės nuosavybės daliai, balansine verte.

29. Jei taikant nuosavybės metodą Įstaigos nuostolių dalis kontroliuojamajame ar asocijuotame ne viešojo sektoriaus subjekte viršija investicijų balansinę vertę, o Įstaiga neketina kompensuoti

kontroliuojamojo ar asocijuotojo ne viešojo sektoriaus subjekto nuostolių, Įstaiga pripažįsta nuostolių sumą, lygią savo investicijų balansinei vertei, ir investicijas parodo nuline verte.

30. Tik tuo atveju, jei Įstaiga išsipareigoja kompensuoti kontroliuojamojo ar asocijuotojo ne viešojo sektoriaus subjekto nuostolius ar prisiima kitų išsipareigojimų, o investicijų į kontroliuojamą ar asocijuotąjį ne viešojo sektoriaus subjektą vertė jau lygi nuliui, apskaitoje užregistruojamas išsipareigojimas suma, kurią išsipareigojama padengti.

31. Jei išsipareigojimo kompensuoti nuostolius ir kitų išsipareigojimų nėra, nuostoliai, viršijantys investicijų vertę, užregistruojami nebalansinėse sąskaitose. Kai kontroliuojamojo ar asocijuotojo ne viešojo sektoriaus subjekto veikla vėl tampa pelninga, Įstaiga pradeda rodyti savo finansinėse ataskaitose pelno dalį tik kompensavusi nebalansinėse sąskaitose užregistruotus nuostolius.

32. Asocijuotos ar kontroliuojamos bendrovės patirti nuostoliai gali būti dengiami papildomais įnašais, mažinant akcijų priedus, privalomąjį rezervą, kitus rezervus arba įstatinį kapitalą:

32.1. dengiant nuostolius papildomu įnašu, Įstaigos apskaitoje didinama investicijos įsigijimo savikaina, o ataskaitinio laikotarpio pabaigoje įvertinama ar nėra nuvertėjimo požymių, jei nustatomi nuvertėjimo požymiai registruojamas investicijos nuvertėjimas;

32.2. kai nuostolių dengimui mažinami akcijų priedai, ar privalomasis ar kiti sudaryti rezervai Įstaigos apskaitoje jokių įrašų nedarome, nes Įstaigai tenkanti subjekto nuosavo kapitalo dalis nesikeičia, tačiau ataskaitinio laikotarpio pabaigoje įvertinama ar nėra nuvertėjimo požymių, jei nustatomi nuvertėjimo požymiai registruojamas investicijos nuvertėjimas;

32.3. kai nuostolių dengimui mažinamas įstatinis kapitalas anuliuojant dalį akcijų, Įstaigos apskaitoje registruojamos finansinio turto nurašymo sąnaudos (anuliuotų akcijų nominalia verte), mažinama investicijos įsigijimo savikaina ir jei investicija įsigyta iš finansavimo sumų pripažįstamos finansavimo pajamos ir panaudotos finansavimo sumos, kartu padengto nuostolio sumai nurašoma nuosavybės metodo įtaka ir investicijos vertės sumažėjimas;

32.4. kai nuostolių dengimui mažinamas įstatinis kapitalas mažinant akcijų nominalią vertę, Įstaigos apskaitoje registruojamos finansinio turto nuvertėjimo sąnaudos (akcijų nominalios vertės mažinimo suma), investicijos vertės sumažėjimas ir, jei investicija įsigyta iš finansavimo sumų pripažįstamos finansavimo pajamos ir panaudotos finansavimo sumos, kartu padengto nuostolio suma nurašoma nuosavybės metodo įtaka ir investicijos vertės sumažėjimas.

33. Taikant nuosavybės metodą, kai kontroliuojamas subjektas skelbia pelną, visa Įstaigai tenkančia suma nuosavo kapitalo dalimi registruojama investicijos vertės padidėjimas ir pripažįstamas kontroliuojamų subjektų pelnas. Taikant nuosavybės metodą pripažintas kontroliuojamų subjektų pelnas yra nerealizuotas. Kai kontroliuojama bendrovė paskelbia dividendus arba valstybės įmonė sumoka į valstybės biudžetą mokamą pelno įmoką, pajamos nepripažįstamos, nes registruojant nuosavybės metodo įtaką visa Įstaigai tenkančia nuosavo kapitalo suma jau buvo pripažintas nerealizuotas pelnas, todėl dividendų paskelbimas laikomas jau pripažinto pelno realizavimu (išmokėjimu). Įstaigai tenkančia paskelbtų dividendų suma, registruojami gautini dividendai ir į biudžetą pervestinos sumos, kartu mažinama nuosavybės metodo įtaka ir investicijos balansinė vertė.

34. Įstaigai perdavus dalį ar visas subjekto akcijas kitam viešojo sektoriaus subjektui, atitinkama suma yra mažinama investicija į nuosavybės vertybinius popierius ir registruojamos perduotos finansavimo sumos.

35. Jeigu bendrovė, kurios akcijų turi Įstaiga, reorganizavimo metu padalinama į dvi bendroves ir po bendrovių padalinimo Įstaigos investicijų į vieną bendrovę ar abi iš jų dalis sumažėja ir tampa mažesnė negu 20 proc., tuomet investicija į bendrovę, kurios akcijų Įstaiga turi mažiau nei 20 proc., vertinama tikraja verte arba įsigijimo savikaina, atėmus nuvertėjimo nuostolius, kai tikrosios vertės

nustatyti negalima, kaip tai nustatyta 17-ajame VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“.

36. Nusprendus perduoti bendrovės akcijas privatizuoti valstybės įmonei „Turto bankas“, akcijos nurašomos iš Įstaigos apskaitos:

36.1. jei akcijos įsigytos iš valstybės biudžeto lėšų, nurašant perduoti perduotas akcijas, registruojamos į valstybės biudžetą grąžintos finansavimo sumos ir nurašoma investicijos įsigijimo savikaina, kartu nurašomas investicijos vertės pasikeitimas ir nuosavybės metodo įtaka;

36.2. jei akcijos įsigytos iš valstybės biudžeto lėšų, Europos Sąjungos finansinės paramos lėšų ir iš įstaigos pajamų, nurašant perduoti perduotas akcijas, registruojamos grąžintos finansavimo sumos iš valstybės biudžeto, finansavimo sąnaudos ir finansavimo pajamos Europos Sąjungos lėšų sumai ir finansavimo sąnaudos Įstaigos pajamų sumai, kartu nurašomas investicijos vertės pasikeitimas ir nuosavybės metodo įtaka.

37. Valstybės įmonės savininko kapitalą sudaro įmonės savininko jai perduoto turto vertė. Sprendime valstybės įmonei perduoti valstybės turtą patikėjimo teise nurodoma, kurioje nuosavo kapitalo dalyje – įmonės savininko kapitalo ar turtą, kuris pagal įstatymus gali būti tik valstybės nuosavybė, atitinkančio kapitalo – valstybės įmonė registruos padidėjimą. Nepriklausomai nuo to, kurioje nuosavo kapitalo dalyje valstybės įmonė registruos padidėjimą, Įstaigos apskaitoje perduoto turto verte didinama investicijos įsigijimo savikaina.

38. Priėmus sprendimą dalį valstybės įmonės patikėjimo teise valdomo valstybės turto perduoti kitiems asmenims, jei dėl to mažinamas valstybės įmonės kapitalas, nepriklausomai nuo to, kuri valstybės įmonės kapitalo dalis mažinama, pagal gautą informaciją apie perduotą turtą ir kapitalo mažinimą, Įstaigos apskaitoje registruojama investicijos įsigijimo savikainos sumažėjimas ir perduotos finansavimo sumos, jei turtas perduodamas viešojo sektoriaus subjektui arba finansavimo sąnaudos, panaudotos finansavimo sumos ir finansavimo pajamos, jei turtas perduotas ne viešojo sektoriaus subjektui.

39. Likviduotos valstybės įmonės likęs grąžintas turtas Įstaigos apskaitoje registruojamas perdavimo akte nurodyta likutine verte, kuri laikoma įsigijimo savikaina.

IV SKYRIUS INVESTICIJOS Į KITUS SUBJEKTUS

40. Įstaigos investicijos į kitus subjektus, kuriuose Įstaiga turi mažiau negu 20 proc. balsavimo teisių, apskaitoje registruojamos įsigijimo savikaina, o finansinėse ataskaitose parodomos tikraja verte arba įsigijimo savikaina, atėmus nuvertėjimo nuostolius, kai tikrosios vertės nustatyti negalima, kaip tai nustatyta 17-ajame VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“.

41. Nustačius, kad Įstaiga nebegalės atgauti savo investicijų į nekontroliuojamą ir neasocijuotą subjektą dalies arba subjektui nutraukus savo veiklą, registruojamas nuvertėjimas.

42. Investicija į nekontroliuojamą ir neasocijuotą subjektą, ekonominę naudą teikia valstybei, o ne Įstaigai. Bendrovei paskelbus dividendus, Įstaigos apskaitoje registruojami gautini dividendai ir apskaičiuoti dividendai. Tuo pačiu metu yra registruojamas sukauptos mokėtinos sumos biudžetui ir pervestini dividendai.

43. Investicijų į nekontroliuojamus ir neasocijuotus subjektus balansinė vertė Įstaigos apskaitoje nėra koreguojama priklausomai nuo bendrovės ar viešosios įstaigos veiklos rezultato, kol nėra nuvertėjimo požymių ir nepripažįstamas nuvertėjimas.

V SKYRIUS PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI

44. Pinigų ekvivalentai – trumpalaikės (iki trijų mėnesių) likvidžios investicijos, kurios gali būti greitai iškeičiamos į tam tikras pinigų sumas ir kurių vertės pokyčio rizika yra nereikšminga. Investicijos į nuosavybės vertybinius popierius nepriskiriamos prie pinigų ekvivalentų.

45. Pinigai apskaitoje registruojami pagal banko išrašą gavus finansavimo sumas ar gavus apmokėjimą (išankstinį apmokėjimą) už turto naudojimą (nuomą), parduotą, turimą, sumas už netesybas ar kt.

46. Pinigų sumažėjimas apskaitoje registruojamas pagal banko išrašą, kai pervedamos finansavimo sumos pavaldžioms įstaigoms ar kitiems subjektams, grąžinamos gautos permokos, pervedamos sumos valstybės biudžetui, sumokamos sumos, susijusios su vykdoma veikla.

47. Atlikus mokėjimą paskutinę finansinių metų dieną, jeigu pinigai buvo nurašyti iš Įstaigos banko sąskaitos, bet dėl tarpbankinių operacijų nepasiekė viešojo sektoriaus subjekto kuriam buvo skirti, Įstaigos apskaitoje registruojami pinigai kelyje. Pinigai kelyje registruojami konsolidavimo tikslais, tai yra kad konsoliduojant būtų galima atlikti eliminavimo operacijas. Praktiškai dažniausiai tokie atvejai pasitaiko, kai paskutinę metų dieną valstybės išdui grąžinti pinigai dėl tarpbankinių operacijų nepatenka į izdo banko sąskaitą.

VI SKYRIUS FINANSINIO TURTO NUVERTĖJIMAS

48. Finansinio turto (ar turto grupės) nuvertėjimo prielaidos grindžiamos:

- 48.1. subjektas į kurį investuota susiduria su finansiniais sunkumais;
- 48.2. sutarties sąlygų nesilaikymu, pavyzdžiui, su palūkanų ar paskolos mokėjimu susijusių įsipareigojimų nevykdymu;
- 48.3. dėl ekonominių ar teisinių priežasčių, susijusių su skolininko finansiniais sunkumais, skolininkui skolintojo suteiktomis nuolaidomis, kurių kitu atveju nebūtų teikta;
- 48.4. reorganizavimo ar subjekto bankroto didele tikimybe;
- 48.5. turto vertės sumažėjimo nuostoliu, pripažintu ankstesnį ataskaitinį laikotarpį;
- 48.6. dėl finansinių sunkumų pasyvia šio turto rinka;
- 48.7. prielaida, kad bus gaunamos ne visos gautinos sumos;
- 48.8. jei tikėtina, kad Įstaiga neatgaus investuotos sumos.